

Agerdyrkningsberetning.

(Fra den sidste Halvdeel af October.)

En saa regnsfuld Efter sommer som den forløbne hører lykkeligviis til de store Sjeldenheder, og selv ældre Landmænd erindre ikke nogen Høst, hvor Regnen har været saa vedholdende og Vandmængden saa stor. Af de i dette Hefte meddeelte Veiragttagelser fra Landbohøiskolen og de af Landhuusholdnings selskabet i denne Sommer oprettede Stationer vil man see, at Regnmængden i Augustmaaned over hele Landet har været særdeles betydelig; ved Kjøbenhavn saaledes 60½ Linier, medens der i Gjennemsnit kun falder 29 Linier, og dog overgaaes dette betydeligt af Stationerne i Jylland. Regndagenes Antal har været 19 ved Kjøbenhavn, men 27 og 28 ved de jydske Stationer. I September og October har Regnmængden vel ikke været meget over den almindelige, men Regndagenes Antal meget betydeligt; paa Skaarupgaard har man saaledes i de forløbne 3 Maaneder kun havt 19 regnsfrie Dage og i Larm endog kun 14. Paa Derne have Forholdene været gunstigere, idet der paa Landbohøiskolen har været 42, paa Hindholm 40 og paa Næsgaard 32 regnsfrie Dage i den samme Tid, som alligevel er et meget uheldigt Forhold. Regnen har dog ikke altid været saa stærk, at den kan antages at have hindret Høstarbeidet, da der i de tre Maaneder paa Landbohøiskolen har været 11 Dage, paa Hindholm 13, paa Næsgaard 23, paa Skaarupgaard 17 og i Larm 23 Dage, hvor Regnmængden ikke har udgjort $\frac{1}{2}$ Linie. Temperaturen har været

lav, ved Kjøbenhavn i August omtrent 2° og i September og October kun $\frac{1}{2}$ ° under Gjennemsnittet.

At Bjergningen under disse Veirforhold har været overordentlig vanskelig, er oienlykt og maa man næsten undres over, at det endda er lykkedes at faae Afgrøden i Huus; men Landmændene have tilbragt en særdeles ængstelig Tid og alle Beretninger ere enige i, at det er den langsomste, besværligste og bekosteligste Høst i Mands Minde. Den kolde Luft og den jevnlige Blæst mellem Regnbygerne bidrog til at Kornet leed mindre af Regnen end man skulde have ventet, men ubestridiget er næsten intet Korn kommen i Huus, og mange Steder i en meget maadelig Tilstand. De Landmænd, der ikke tabte Taalmodigheden, men ventede til Sæden blev tør og holdt op med Indfjorselen, naar Regnbygerne kom, men som ogsaa paa den anden Side benyttede hver Time til Indfjorsel, fik deres Sæd taalelig godt ind; men desværre løb Hidsegheden af med Mange, og derfor er megen Sæd kommen ind i en høist maadelig Forfatning. Udfjorsel af den allerede paa Læden indbragte Sæd og Splitten af de rygende Stakke har derfor hyppig fundet Sted, ligesom Gulvbrand og Stakkenes Selvantændelse ingenlunde er uden Exempel. Spiring af Sæden under Tørringen har ikke kunnet undgaaes og Rugen har i denne Henseende lidt meest. Hyppig har man maattet reise de af Stormen og de heftige Regnskyl omkastede Aeg, men formeget eller utidig Puslen, Venden og Rasten af Sæden har alligevel viist sig at gjøre mere Skade end Gavn. Endvidere har det bekræftet sig, at man ikke noksom kan beslitte sig paa en tidlig Udsæd af Havre, Tradet Byg og Vrtter. Man har ialmindelighed befundet sig bedre ved at opbinde umiddelbart efter Meieredet end lægge Sæden paa Skaar, men hvor den unge Kløver har været meget stærk i Vaarsæden, har det vanskeligt kunnet undgaaes, og flere Steder, hvor Opbinding havde fundet Sted, har man været nødt til at løse Regene og sprede Straæct. Bønderne have i Regelen faaet Sæden mindre godt indberget end de større Besiddere, da de

have ilet formeget, og paa Derne ikke havt Nytte af de tørre Dage, der indtraf i den første Halvdeel af September.

Paa Derne var Høsten almindelig endt hos Bønderne omtrent den 7—8de Septbr., og paa de større Gaarde en Ugeetid senere, men i Jylland og Slesvig drog den længere ud, og mange store Gaarde fik først den sidste Sæd ind, da den regnsfulde Tid ophørte i Slutningen af October, efter at den i 7 Uger havde staaet opbundet paa Marken under idelige Regnskyl.

Bjergningen af Høet har i mange Egne af Jylland været endnu uheldigere, idet der forholdsviis er tabt mere Hø end Sæd; ved de stærke Regnskyl opsvulmede Aaerne, Vandet steg over Bredderne, bortskyllede hvad der laae paa Skaar, og steg langt op paa Høstakkene, og mange Tusinde Læs Hø ere saaledes gaaet tabte. Det er især den nordlige og vestlige Deel af Halvoen, der paa denne Maade har tabt en stor Deel af Aarets rige Høavl.

Om Høstens Udfald er det endnu for tidligt at udtale en bestemt Dom, da saa lidet er bleven tærsket; Udsigterne vare, som vi i sidste Hefte fremhævede, særdeles gunstige og efter FylDET overgaaer Afgrøden en Middelhøst, men hvorvidt det vil skeppe godt, er tvivlsomt. Endeel er tabt paa Marken, endeel spiret i Aget og endeel fordærvet ved Indbjergningen, Qvantiteten er saaledes forringet, men end mere Qvaliteten. Mangelen paa Barme og den sene Modenhed maatte bidrage til at gjøre Kjørnen mindre fyldig og fast, og da det uheldige Høstveir kom til, maatte Kornet nødvendignviis blive af en ringe Bestaffenhed. Dette er ogsaa Tilfældet næsten overalt, Vægten af de forskjellige Kornsorter er meget ringe, Kornet er vanskeligt at bevare paa Løfterne, og hvad der udføres, maa næsten uden Undtagelse tørres. Paa Derne, hvor Sæden fra Sommeren af stod bedst og man ogsaa har havt det mindst ugunstige Høstveir, er der dog Udsigt til et godt Kjørneudbytte ved Siden af en overordentlig Mængde, men temmelig kraftløst

Foder, men om Kornet i Jylland vil overflige en jevn Middelhøst, er endnu meget tvivlsomt.

Da det ikke kunde undgaaes, at megen Sæd kom noget fugtig ind, have flere Landmænd iaar opsat Sæden i Laden og Stalkene saaledes, at der dannedes aabne Rum imidten. En Landmand i det midterste Sjælland har saaledes dannet en Pyramide af Vægter imidten, hvorom Kornet opsattes i runde Stakke paa den langelandste Maade og fornedet dannet Kanaler, der udmunde mod Nord, hvorigjennem Luften kunde komme ind. Andre Steder har man ved Hjælp af en Lønde dannet Skorstene, hvorigjennem Lufttræk kunde finde Sted og Dampen staffles en Udvei og derved forhindre Sæden fra at tage Varme.

Plantesygdomme og Insekter ere sporede iaar paa mange Maader, men naar Kartofler og Urter undtages, som mange Steder ere næsten ganske ødelagde, de første af den sædvanlige Sygdom, de sidste af Bladluus, har Skaden dog været af mindre Betydning. Oldenborrelarverne mærkedes næsten overalt, men Ødelæggelsen har mest indskrænket sig til enkelte Pletter af Marken, og Bøden synes at have forhindret deres Ødelæggelser, baade direkte og ved at Planterne lettere kom til Kræfter igjen end i de foregaaende tørre Aar. Paa en større Gaard i det sydlige Sjælland har man gjort den Erfaring, at den Deel af en Bygmark, der var pløiet to Gange om Efteraaret og een Gang om Foraaret, var ganske ubeskadiget, medens Larverne paa Jord umiddelbart derved, der kun var pløiet een Gang om Efteraaret, huserede meget flent. To Efteraarpløininger uden Foraarspløining viste ogsaa kjendelig Nytte. Det synes saaledes, som om kun den tidlige Pløining om Efteraaret forstyrrer Larverne, medens disse inden den egentlige Efteraarpløining finder Sted, ere gaaede dybere end Ploven kan naae.

Hveden har ikke skuffet Landmandens gode Forhaabninger, den har næsten overalt givet en god og mange Steder endog en usædvanlig rig Høst. Som al anden Sæd har den

liidt af det uheldige Høstveir, men da den modnede senere, faldt dog paa mange Steder dens Høst i den gode Periode af September, saa at den ikke stod saa længe paa Marken som Rugen. Kjørnen er temmelig lille, men ialmindelighed af lys Farve, Bægten er ringe og naaer næppe Rugens i gode Aar. Brandag iandtes ikke sjelden selv i vellædsket Hvede, men dog ikke i saa stor Mængde, at Qualiteten vil lide deraf.

Rug blev i enkelte af de sydlige Dele af Landet høstet saa tidlig, at den kun fik ringe Regn inden Indbjergningen, men det er kun en Undtagelse; ialmindelighed har den af alle Sædarter liidt mest af Regnen og sjelden har Spiring kunnet undgaaes, da den hyppig stod 3 Uger høstet paa Marken. Bægten er derfor meget ringe og den har hyppig været høstet saa blød i Kjørnen, at den neppe kunde tærskes og ikke males uden foregaaende Tørring. Den giver dog ret godt Brød; men der klages navnlig i Jylland over, at den ikke egner sig til Sigtebrød. Den brune saakaldte danske Rug er paa de Steder i Jylland, hvor den dyrkes, høstet bedre end Provstirugen, da den modner senere, og mindre er falden af.

Rapsen blev vel enkelte Steder høstet inden Regnperioden, men hvor dette ikke var skeet, blev Qualiteten endnu ringere end man havde ventet, og mange Steder betalte Udbyttet neppe Omkostningerne ved Høsten. Den spiller imidlertid for Tiden en for ringe Rolle i vort Agerbrug til at have nogen Indflydelse paa Høstudbyttet i det Hele, undtagen i Marken.

Byg er meget forskjellig; paa velbehandlede og frastige Jorder, har det givet et tilfredsstillende Udbytte, men leed meget af Regnen og har mange Steder staaet længe ude. Qualiteten er mindre god, Kjørnen er smal, tykskallet, af mørk Farve og ringe Bægt, og kan kun saa Steder udføres uden Tørring. Paa mindre velbehandlede og lave fugtige Jorder er derimod Byghøsten meget simpel.

Havre er næsten over hele Landet lykkedes særdeles godt, og vilde ved et gunstigt Høstveir have givet et særdeles rigt Udbytte baade af Straa og Kjørne. Men destoværre

har den af alle Sædarter lidt meest ved Indbjergningen og paa de fleste store Gaarde i Jylland er den først indberget i Løbet af October, og mange Steder efter at have staaet 6—7 Uger høstet paa Marken. Meget er derfor falden af og meget fordærvet, hvorved Udbyttet er blevet betydelig formindsket, men vil dog altid blive meget godt.

Grter have givet et simpelt Udbytte, baade fordi de angrebes af Bladluus, mange Steder i betydeligt Omfang, og fordi de ødelægdes ved Høsten. Straaet er ialmindelighed uden Værdi til stort Tab for Skæferierne, og Grterne forjaavidt de ikke ere spirede eller faldne af paa Marken bløde og ringe Handelsvarer; de tidlig modne have givet bedst Udbytte.

Vikler ere lykkedes bedre, men Høsten har været særdeles vanskelig, da de modnedes meget seent og selv paa Derne have de mange Steder ligget ude indtil ind i October. Bønner have i Marken og de enkelte Steder de andetsteds dyrkes givet et godt Udbytte, men Bjergningen har været seent.

Boghvede er næsten overalt slet; Parmen har været for ringe til at bringe den til Udvikling. Enkelte Steder syntes dog Kjørneudbyttet ikke at ville blive saa ringe i Forhold til Straaet, men det vaade Veir ved Indbjergningen har skadet den meget.

Kartoflerne have i intet foregaaende Aar været saa angrebet af Sygdommen som i dette, og naar man undtager enkelte sandede Jorder og nybrudte Hedejorder have de overalt givet et ringe Udbytte, hvoraf den største Halvdeel har været syge. Der betales derfor allerede nu den hidtil uhorte Pris af 4 Rdlr. og derover for Tønden ikke alene i Kjøbenhavn, men ogsaa i flere af de jydsk Kjøbstæder.

Til Rodfrugter har Sommervarmen været for ringe og navnlig have Kunkelroerne kun givet imaa Knolde, skjøndt Toppen har været kraftig nok; Kaastrabi, Gulerødder og tildeels Turnips ere lykkedes bedre. Hvor Kunkelroer have været dyrkede i høitliggende Marker har Udbyttet været bedst, men mange lavtliggende Jordstykker ere anvendte dertil fordi Roerne

i de foregaaende tørre Aar ere lykkedes bedre deri. Op-
tagningen er heldigviis falden i en tør Tid i Slutningen af
October og Begyndelsen af November, hvorved Opbevaringen
sikkes.

Hør er ialmindelighed vellykket iaar, Humlen mindre godt
og af Frugttræerne have de simplere Sorter Ubletræer
givet et temmeligt betydeligt Udbytte, men af ringe Qvalitet,
medens de finere Sorter kun have givet Lidet, og Gravensteen-
æbletræerne næsten Intet, da de i Sommer mistede Blade og
Frukt og have siden den Tid staaet som halvt udgaaede.

Græsmarkerne have i Modsatning til de nærmest
foregaaende Sommere holdt sig grønne bestandig, men Græsset
synes at have manglet Fynd. Den unge Klover kom ualmindelig
godt op og udviklede sig saa stærkt, at den besværliggjorde
Jndhøstningen af den Sæd, hvori den var saæt; det vaade
Beir har dog vanskeliggjort dens Benyttelse, ligesom Engene
tildeels have staaet under Vand, Stubmarkerne først seent bleve
fri for Sæd, og Græsmarkerne ere blevne optraadte i en be-
tydelig Grad. Voregræsningen har derfor været simpel trods
Græsrigdommen, og Dvæget er ialmindelighed tidlig kommen
paa Stald.

Meieriudbyttet har vistnok ikke været under et Middel-
udbytte og bedre end de foregaaende Aar, men dog langtfra
ikke saa godt som man efter Græssets Dyppighed skulde formode;
Køerne have lidt for meget af Regn og Kulde og savnet et tørt
Leie. Melken har ogsaa ialmindelighed givet mindre Smør
og Ost end sædvanlig og man er ikke uden Frygt for, at
Meieriprodukterne ville vise sig mindre holdbare. Dvæget har
været vanskelig at holde i godt Huld, og Stude og Ungkvæg
ere satte tilbage ved Mangel paa Enggræsning, der ellers
om Efteraaret bidrager saa meget til at udvikle dem, navnlig
i det nordlige og vestlige Jylland.

Sundhedstilstanden blandt Huusdyrene har hidtil
været god; fra forskjellige Steder begynder man dog i den
senere Tid at klage over Klovejyge hos Dvæget og Muf

hos Hestene, ligesom ogsaa Kastningen hos Køer har været meget hyppigere end sædvanligt. I lavere liggende Egne har Dødeligheden blandt Faar og Lam været temmelig stærk, og man imodseer Vinteren med Bekymring i saa Henseende, da det er at befrygte, at Huusdyrene, navnlig Faarene, i det vaade Sommergeir har modtaget Spiren til Sygdommen, hvis Udvikling kun vil blive alt formeget understøttet af det slet- bjergede Foder.

Foderet er rigeligt, men overalt har det tabt meget i Næringsværdi ved saa ofte at blive vaadt og tørt og intet Sted har man vel ganske kunnet undgaae, at noget Foder har taget Skade. Det vil derfor iaar være nødvendig at anvende Kraftfoder ved Siden af Halmen fra Begyndelsen, hvortil man er saa meget mere opfordret da der overalt findes en Mængde Smaakorn, der vil afgive en daarlig Handelsvare og derfor ikke kan finde bedre Anvendelse end til Qvægfoder, og man ikke veed hvor droit Foderet er, saa at man trods den tilsyneladende Overflod let kan komme til kort, naar man ikke vil byde Huusdyrene andet end sundt Foder.

Vintersædens Lægning har iaar været forbunden med særdeles Besværighed, og er ialmindelighed kun lykkedes maadelig. Da man indtil langt ind i September paa de fleste Steder maatte benytte enhver tør Dag til Sædens Bjergning blev Vintersædens Saaening skudt ud og Jorden blev bestandig mindre beqvem ved de betydelige Regnskyl i den sidste Halvdeel af September; en mindre fugtig Periode indtraf i de sidste Dage af September og de første af October, men den stærke Storm den 3die og 4de October endte med heftige Regnskyl, som fra 4de til 22de October standsede Markarbeidet. Rugen er saaledes, hvor den er saaet, kommen mindre godt i Jorden, og det kolde Veir og den megen Regn har ikke fremmet dens Væxt; den er kommen tynd op, trods den tykke Udsæd, der iaar almindelig er anvendt paa Grund af den mindre gode Saaesæd, er spids og har ikke buftet sig. Men mange Steder i Landet og især i Jylland var Saaening

umulig, da Brakmarken var saa opblødet, at den ikke kunde bære Heste, og neppe $\frac{1}{3}$ af den sædvanlige Ruglød var bragt i Jorden til Midten af October. Hveden er ogsaa almindelig kommen uheldig i Jorden og var endnu ikke kommen op i den sidste Halvdeel af October. De enkelte Stykker Raps, der ere saaede i god Tid, have et ret lovende Udseende. Da der fra den 22de October og til langt ind i November indtraadte en tør Periode, er sikkert den største Deel af Vintersæden der stod tilbage nedlagt, og som vi antage, i ret beqvem Jord, og der er mange Steder saaet Hvede, hvor man ellers saaer Rug, ligesom den danske Rug er traadt istedetfor Provsi-rugen. Imidlertid vil det ikke kunne undgaaes, at megen Jord der var bestemt til Vintersæd bliver usaaet, og Landmanden er da i Tvivl om, hvorledes Jorden bør benyttes paa bedste Maade. Paa gode og kraftige Jorder have flere Landmænd tænkt at benytte Brakjorden til Vaarhvede og paa mindre gode Jorder til Vaarrug; da det imidlertid ere usikre Sædarter, troe Andre at staae sig bedre ved at tage 2r. Byg og lade det følge af 6r. Byg, en Dristmaade, som vistnok ingenlunde er ønskelig, men som dog maaskee under disse Omstændigheder lader sig forjvare.

Efteraarsarbejderne have været meget tilbage og det er egentlig først efterat det tørre Veir fra den 22de October indtraadte, at Pløiningen ret har kunnet fremmes, da Jorden i den sidste Tid har været ret beqvem.

Drainingen har iaar vundet almindelig Anerkjendelse, og dette Aars fugtige Sommer vil bidrage meget til dens Udbredelse hos de mindre Besiddere. Vistnok have de drainede Marker ligejaalidt som de udrainede kunnet undgaae at opblødes af den overordentlige Regnmængde, og Hovedrørene have ikke altid været istand til at modtage den store Mængde Vand, der fra alle Sider strømmede til; men der medgif kun kort Tid efter Regnens Ophør, før Marken igjen var til at komme paa, og Sædindsjorsel, Pløining eller Saaening kunde gaae for sig. Drainingsarbejderne have ikke i dette Efteraar

funnet fremmes meget paa Grund af Vand i Hovedgrøfterne, det for Arbejderne besværlige, kolde og fugtige Veir og Tærkningsarbeidet hos Bønderne, der paa Grund af de gode Kornpriser har sat mange Arme i Bevægelse.

De Meddelelser, hvorefter denne Beretning er udarbejdet, ere ialmindelighed skrevne i Dagene omkring den 20de Octbr. og der udtaler sig igjennem dem, især fra Jylland, en meget trykket Stemning, og det lader sig ikke negte, at Aarsag dertil har været tilstede. En stor Deel af Afgrøden endnu staaende paa Marken efter i flere Uger at være gjennemblødt, Frygt for at den indbragte Vøl kunde tage Skade paa Kjerne og Straa, Høet for en stor Deel staaende i Vand paa Engene, Huusdyrene som lidende af Kulde og Fugtighed maatte tages ind fra de optraadte Marker og sættes paa Foder, der var alt andet end velbjerget, Rodfrugterne tildeels ringe og liggende i den opblødte Jord uden Haab om at kunne komme til at optage dem, Torven staaende vaad paa Mosen og Beiene dertil ufremkommelige, Vintersæden ganske eller for en stor Deel usaaet og Brakmarken saa opblødt, at Heste og Plov vilde synke i, Gøteraaerspløiningen neppe begyndt og derfor slette Udsigter til næste Aars Vøl, og alt dette efter en Høst, som havde været i næsten 3 Maaneder, været besværlig og kostbar, og holdt Landmændene i en bestandig angstelig Spænding. Saaledes var Situationen og her var altjaa Aarsag nok tilstede for at en ellers rolig og tillidsfuld Mand for en Tid kunde lade Modet synke. Paa Derne var Forholdet bedre, Høsten var dog overalt kommen i Huus og Vintersæden for en stor Deel bragt i Jorden, om end ikke altid i den heldigste Tilstand. Da dette Hestes Udgivelse paa Grund af flere Omstændigheder og navnlig for at kunne medtage flere Afhandlinger er bleven opholdt indtil Slutningen af November ere vi lykkeligviis istand til at kunne give en lysere Skildring af Tilstanden end Tilfældet vilde have været for en Maaned siden, da Forholdene i den Tid i hoi Grad have forandret sig til det Bedre. Fra den 22de Octbr. og til langt ind i November

er en tør og mild Periode indtraadt, som kun sjelden har været afbrudt af Regn. Al den Sæd, der stod ude har kunnet hjembringes, om end ikke i usfordærvet Tilstand, saa dog paa Grund af de sidste Maaneders lave Temperatur mindre fordærvet end man skulde vente. Den indbjergede Sæd har vundet i Kvalitet ved det tørre Veir, og man har haft Leilighed til at undersøge Staffene og beskytte dem mod ydre Fugtighed. Vintersæden, der var bragt i Jorden, har vundet Kræfter og man har faaet en stor Deel Marker besaaet, som man tidligere neppe turde have faaet om. Efteraarspløiningen er nogenlunde fremmet og Jorden saaledes forberedet til at modtage Baarsæden. Dertil have Prijerne paa alle Landmandens Produkter baade af Plante- og Dyreriget været gode og Af sætningen temmelig let, trods Kornets mindre gode Bægt, da de omliggende Lande ikke have været heldigere med Høstveiret end vi og baade England og Norge synes at have Trang til større Tilførsler. Landmandens største Frygt er for Huusdyrenes Sundhedstilstand, og den er formedelst det meget sletbjergede Foder ikke ubegrundet.

Vi skulle nu gaae over til at meddele en Beretning om Forholdene i de enkelte Landsdele.

Sjælland har hørt til de begunstigede Dele af Landet, Afgrøden var rig og Høstveiret mindre uheldigt end mange andre Steder, da baade Regnmængden har været ringere og Regndagenes Antal mindre. Høsten var ialmindelighed endt midt i September og blev taalelig bjerget, Rugen har lidt meest; de fleste Steder kom Vintersæden i nogenlunde god Tid i Jorden, om denne end var mindre beqvem end ønskelig.

Vi have fra et Par anseete Landmænd modtaget Protest mod den Maade, hvorpaa Hr. Clausen i „Berlingske Tidende“ har omtalt den sjællandske Høstmaade, som vi paa dette Sted skulde tillade os at meddele:

„Tillad, at jeg benytter den Leilighed, som Indberetningen giver mig til, paa den sjællandske Landbostands Begne at protestere imod den Fremstilling af den sjællandske Høstmaade,

som flere Gange i Aviserne er givet af en Hr. Clausen. Da for længere Tid tilbage disse Angreb paa den sjællandske Høstmaade og især den sjællandske Bondestand bleve fremsatte af Hr. Clausen, tænkte jeg, at en Mands Angreb, hvis landoekonomiske Virksomhed ligger langt tilbage i Tiden, hvor Danmarks Agerbrug endnu stod paa et lavt Trin og som henter sine Beviser fra denne Tid, 1826 til 1835, neppe vilde gjøre stort Indtryk og maatte ansees for meget uskyldige. Men da han gjentog Besskyldningerne imod den sjællandske Bondestand i denne Høst og det i Udtryk, der neppe lade sig forsvare, saa ventede jeg, at Een eller Anden, som er mere berørt af Sagen end jeg, vilde tage til Gjenmæle; da det ikke er skeet, griber jeg Pennen for at protestere imod Maaden, som Hr. Clausen bruger til at fremstille den sjællandske Høstmaade, hvorefter det for Fremmede og Uindviede næsten maa see ud, som om den sjællandske Landmand og den sjællandske Bonde i Særdeleshed var et non plus ultra af Skjodesløshed og Uorden, hvilket dog ingenlunde er Tilfældet.

Selv den overfladiske Jagttager af landoekonomiske Forhold vil strax opdage, naar han gaaer over en Bondemark i Høsten, at Sæden er meiet med stor Omhu og Orden; det er ligeledes en Kjendsgjerning, at Bonden i Almindelighed binder Sæden med største Omhu og Accuratesse; det samme er Tilfælde med Opstillingen i Høbe, og i den Henseende kunne vi Andre gjerne tage et Exempel af den, hvori kun for ofte de store Quantiteter, vi skulle bjerge, forhindre os.

Naar Hr. C. fortæller, at Sæden ligger paa Staaer til den er fortorret eller bedærvet af Regn, saa er det ikke overensstemmende med Sandheden; i Almindelighed opbindes Vintersæden strax eller dog samme Dag, den er meiet, og Vaarsæden opbindes snarest muligt.

Det er ikke min Hensigt at disputere med Hr. C. om de forskjellige Høstmaaders Værdi, da jeg antager, at ethvert Lands Skikke altid have en bestemt og god Grund i locale og climatiske Forhold og at de fleste Høstmaader kunne være

anvendelige og gode, naar de blot udføres med Omhu og Ekstremomhed; men jeg vil kun fritage den sjællandske Bønderstand for de Behreidelser, hvormed det behager Hr. C. at overøse den, og jeg haaber, at flere Landmænd samstemme med mig heri og finde, at Hr. Clausens Fremstilling af Sagen er i høi Grad overdreven og tildeels usandfærdig."

I en anden Meddelelse hedder det.

„Man har iaar flere Steder havt Veilighed til at erfare at det Byg, hvortil i Foraaret den svenske Harve blev brugt — vel at mærke brugt, som den bør bruges, og ikke som et „Overstrabningsinstrument“ — blev langt bedre end det, hvortil der paa samme Maade blev pløiet, saa at man endelig ikke maa betragte Hr. Clausens meget eenfaldige Bemærkninger om denne Sag som et Evangelium, hvilket Mange paa Grund af den Suffisance, hvormed de fremstilledes, vistnok kunne være tilbøielige til.“

Fra **Samsø** meddeles, at man fra 9de Mai til 21de Octbr. omtrent har havt daglig Regn med Undtagelse af en lille Periode fra 6te til 15de Septbr. Afgrøden betragtes som en god Middelhøst; Qvantiteten er rigelig, navnlig af al Baarsjød; Vintersjød mindre god og Rugen fik megen Skade af Regnen. De fleste Bønder havde indhøstet før de 10 Løveirsdage i Septbr., som saaledes kun kom de større Avlsbrug tilgode; dog er det allermeste hjerget i brugelig Tilstand, men egner sig ikke til Export uden Tørring.

Moen, Følster og **Lolland** have havt en meget tilfredsstillende Høst af Hvede og Havre, god af Rug og Byg, medens Urter næsten ere mislykkede ved Bladluus og det flette Høstveir. Da Høsten ialmindelighed var endt kort efter Midten af September, kom Vintersjæden i det Hele ret betimelig i Jorden og mange af de større Gaarde vare færdige den 5te Octbr. Græsmarkerne have været gode og Meieriudbyttet tilfredsstillende. Fra en Gaard paa det sydlige Følster med en Besætning af 110 Køer har man i Aaret der endte med 31te Octbr. naaet det overordentlige Udbytte af 172 Pd. Smør af

hver Ko; af Vintermelken behøvedes $14\frac{1}{2}$ og af Sommermelken $14\frac{3}{4}$ Potter til 1 Pd. Smør.

Paa **Langeland** og **Taaſinge** har Høsten i Henseende til Fyld været meget stor og man ventet ogsaa et ret tilfredsstillende Kjørneudbytte, om end Qualiteten lader endeel tilbage at ønske; paa Langeland var Rugen for endeel indhøstet inden den stadige Regn i August begyndte, medens man fra Taaſinge især beklager sig over Bjergningen af det 6r. Byg og Rugen; overhovedet synes Regnmængden at have været mindre eller i hvert Tilfælde Bjergningen mindre vanskelig paa Langeland end paa Taaſinge.

I **Fyen** har Vintersæden, navnlig Hveden, givet et meget godt Udbytte, Byg noget mindre, Havren er groet godt til, men Udbyttet synes ikke at svare dertil, Urter og Kartofler ere mislykkede næsten overalt. Bjergningen har været meget vanskelig og man har været mere tilbage end paa de andre Der, mange større Gaarde havde Byg og Havre staaende paa Marken indtil Slutningen af October. Vintersædens Lægning har været seent, og en stor Deel er ikke saaet før i Slutningen af October, og hvad der er saaet tidligere laae meget lang Tid i Jorden og kom tyndt op.

I det **nordlige Sylland** har Høsten været over al Maade vanskelig, og navnlig paa opdyrkede Kjørjorder, hvor Kornet, paa Grund af den ringe Sommervarme, først modnedes seent og for endeel maatte høstes umodent. Rug, der stod ude hele Augustmaaned, leed overordentlig meget, Provsirug mere end dansk Rug, Byg kom for endeel taaleligt i Huus i den tørre Tid i September, men endeel Byg og den største Deel af Havren stod ude indtil Slutningen af October, og man kunde vel endog see enkelte Stykker, der ikke vare meiede. Man tør dog haabe, at Intet er blevet paa Marken, men hvad der har staaet længe ude har ikke kunnet undgaae at spire. Afgrøden paa de høiereliggende, og især merglede Jorder, har været tilfredsstillende, men paa lavtliggende er der høstet langt mindre end iltor. Af Hø er særdeles meget tabt ved de store

Regnskyl den 18de og 20de Juli, og da Veiene vare ufremkommelige maatte meget fra Sommeren af blive staaende paa Engen, hvor Staffene staae i Band og Toppen er afblæst af Stormen, saa man ikke kan vente at faae nogen Nytte deraf. Saaeningen var endnu ikke halv færdig med den 29de Octbr., og mange Steder neppe begyndt, saa at Mange havde opgivet at faae Vintersæd iaar; dog er det at haabe, at en stor Deel er saaet senere, navnlig af dansk Rug, der taaler at komme seent i Jorden, ligesom ogsaa Efteraarsploiningen, der var meget tilbage, siden den Tid har kunnet have Fremgang.

I det **vestlige Sylland** har Regnmængden og Regndagene, som man seer af Veiriagttagelserne i Tarm, været større end paa nogen andet Sted, man kan deraf slutte hvor vanskelig Høsten har været. Barmen har imidlertid ikke været ringe og navnlig betydelig overstøget Barmen paa Skaarupgaard; derfor have de forskjellige Sædarter naaet Modenhed, og selv Byg har paa veldyrkede Jorder givet et meget tilfredsstillende Udbytte; Rug har været god overalt og Havren ligeledes, forsaavidt den er nogenslunde bjerget; endeel Sæd stod vistnok ude indtil Slutningen af October og megen Sæd er bragt mindre godt i Huus, men almindelig var dog Høsten endt midt i October. Størst ere Klagerne over, at saameget Hø er gaaet tabt og at Tørvn, der er det eneste Brændmaterial, ikke har kunnet føres fra Mojerne. Især fra Hammerum Herred ere Klagerne meget stærke, og man imødeseer Vinteren med Uengstelighed; i Rugen findes der mange Meeldroier.

Det **østlige Sylland** er den Deel af Landet, hvorfra Klagerne over det uheldige Høstveir ere stærkest og navnlig fra Aarhuusseggen, medens Bjergningen er foregaaet langt bedre mere sydefter og tildeels ogsaa nordligere. Dette Særshyn forklares af Veiriagttagelserne, idet Skaarupgaard af alle Stationer har havt den laveste Barmegrad, i August $1\frac{1}{2}^{\circ}$, i September 1° og i October $\frac{1}{2}^{\circ}$ under Temperaturen ved Kjøbenhavn, medens baade Regnmængden og Regndagenes Antal har været langt større. Sæden er saaledes modnet

senere og Banffelighederne ved Bjergningen have været langt større. Meddelelserne fra Marhuuseggen for den sidste Halvdeel af October lyde derfor ogsaa meget nedslaaende, baade hvad Indbjergning og Vintersædens Lægning angaaer, medens derimod de sydlige Egne synes at have været omtrent de samme Forhold undergivne, som Fyen, men de nordligere, fra Randers til Aalborg, endeel slettere stillet, omtrent som det nordlige Jylland. Quantiteten er vel snarere over end under en Middelhofst, men Qualiteten baade af Kjerne og Straa meget simpel.

I **Slesvig** have Forholdene i de lavere liggende Egne været meget uheldige, medens de høiere liggende have havt en god Høst, som er bjerget mere eller mindre uheldigt. „Hvo som har benyttet Leiligheden til at høste i Regn og Rusk“, hedder det i en af Meddelelserne, „for at kunne hjemføre i Soelstin og Blæst, og ilet med at faae ophøstet i Slutningen af August eller Begyndelsen af September, har avlet Sæd af god Qualitet“. I Slutningen af October stod endnu paa en Gaard i Sundeved 400 Traver og paa en anden 200 Traver Havre ude. Paa Als var den 20de October kun $\frac{1}{3}$ — $\frac{2}{3}$ af Vintersæden saaet hos Bønderne og paa Hovedgaardene ikke det mindste, undtagen Rapsen, der var lovende. I Marffen stode mange Marker under Vand og Kreaturene maatte sendes bort for ikke at forringe Græsset paa de bløde Jorder for det kommende Aar, og den 26de Octbr. var Vintersæden kun undtagelsesviis kommen i Jorden. Det senere indtraadte Tørveir vil dog rimeligviis her, som andre Steder i Landet, have forandret Forholdene til det Bedre.

Fra **Bornholm** lyde Beretningerne gunstigere end fra nogen anden Deel af Landet; Høsten har givet et ualmindelig godt Udbytte, og endskjøndt ogsaa der Høstveiret har været fugtigt, har dog den Landmand, der var forsigtig og ikke hastede med Indfjorslen, saaet sin Sæd nogenlunde tør i Lade eller Stak, hvortil ogsaa den bornholmske Høstemaade

har bidraget meget, da de Stakke, hvori Sæden sættes umiddelbart efter Pindingen, ikke let gjenneblødes, og man derfor er istand til at benytte hver halve Dags Tørveir til at føre Sæden ind, naar man lægger det øverste Lag Neg tilside. Urter og Kartofler have ogsaa her givet et simpelt Udbytte.
